

5 Ιουλίου 2026

Ο Όσιος Αθανάσιος ο Αθωνίτης ο κτήτωρ της Μονής της Μεγίστης Λαύρας

[Ορθοδοξία και Ορθοπραξία / Άγιοι - Πατέρες - Γέροντες / Συναξαριακές Μορφές](#)

Ο όσιος Αθανάσιος μετά της Θεοτόκου. Τοιχογραφία νάρθηκος Ι.Μ.Μ. Λαύρας (19ος αι.)

Όσιος Αθανάσιος ο Αθωνίτης και οι όσιοι έξι μαθητές του (+1001/4)

Πατέρας και πατριάρχης των Αθωνιτών όσιων Πατέρων. Γεννήθηκε στην Τραπεζούντα από πλούσιους και ευσεβείς γονείς στην πενταετία 925-930. Πριν γεννηθεί έμεινε ορφανός από πατέρα και ή μητέρα του φρόντισε να λάβει μόρφωση λαμπρή, στέλνοντάς τον στην Κωνσταντινούπολη. «Ο δε παις οξέως νοών και ανενδότως πονών περί τα μαθήματα, ουδέ της αρετής ημέλει». Στην κολυμβήθρα έλαβε το όνομα Αβράμιος.

Σπουδές και τιμές δεν τον συγκρατούν στον κόσμο και αναχωρεί για το όρος του Κύμινα της Βιθυνίας. Εκεί συναντάται με τον όσιο Μιχαήλ τον Μαλείνο (+961), στον οποίο υπακούει και από τον οποίο λαμβάνει το μοναχικό σχήμα μετονομαζόμενος Αθανάσιος. Εκεί αργότερα γνωρίζεται και με τον αυτοκράτορα Νικηφόρο Φωκά.

Η ησυχία τον έλκει στον Άθωνα. Μόνη περιουσία που μεταφέρει μαζί του είναι δύο βιβλία και το κουκούλι του Γέροντος του. Προσποιείται τον άμαθη και υποτάσσεται σε απλοϊκό Γέροντα σε Κελλί των Καρυών. Όταν ανακαλύπτουν τη σοφία του, αποσύρεται στην έρημο των Μελανών και ή σπηλιά του γίνεται τόπος όπου δέχεται εφόδους δαιμόνων και θείες οπτασίες.

Μετά από πρόσκληση, ακολουθεί τον Φωκά στην εκστρατεία του κατά των Αράβων της Κρήτης (961) και με τις προσευχές του ενισχύει τους πολεμιστές που επιστρέφουν νικηφόροι.

Ο ίδιος επιστρέφοντας στο Όρος άρχισε να οικοδομεί, με τη χρηματική βοήθεια του Φωκά, τη μεγαλοπρεπή Λαύρα «διά μέσου μυρίων υπό δαιμόνων εμποδίων και κοινής σχεδόν των Αθωνιτών κατακραυγής, ως του Αθανασίου εισάγοντος καινοτομίας». Μετά τον θάνατο του Φωκά, τις ενισχύσεις προς αποπεράτωση της μονής συνέχισε ο Ιωάννης Τσιμισκής, ο οποίος και εξέδωσε το πρώτο τυπικό του Άθω, εμπνευσμένο από τις αντιλήψεις του «πολιστού» του Όρους άγιου Αθανασίου. Η εμφάνιση της Θεοτόκου στον όσιο και η ανάβλυση πηγής από τον βράχο του έδωσε δύναμη να συνεχίσει το έργο του, αφιερώνοντας το Καθολικό της μονής στον Ευαγγελισμό της Θεοτόκου.

Η φήμη του αγίου συγκέντρωσε πλήθη μοναχών «εκ παντοδαπών εθνών», ώστε την αθωνική έρημο να ποιήσει πολυάνθρωπη πολιτεία. Η ασκητικότητά του και η χάρη που κατοικούσε στην ψυχή του διακριτικού πατρός φαίνεται στην αγωγή που έδινε στα τέκνα του με τις συμβουλές, τους κανόνες, τις υποθήκες-διαθήκες του. Τον

κοσμούσε το χάρισμα των δακρύων και των θαυμάτων. Η ιερή μορφή του δέσποζε σε όλο το Όρος. Ήταν ένας εξαίσιος πνευματικός καθοδηγητής και υπήρξε αναμορφωτής της μοναχικής πολιτείας. Η Λαύρα του αποτέλεσε το πρότυπο για την ίδρυση των λοιπών αθωνικών κοινοβίων. Η ακτινοβολία του οσίου ξεπέρασε τα όρια του Όρους αλλά και αυτής της αυτοκρατορίας, την οποία επηρέαζε με τις προσευχές και τις διδαχές του, πράγμα που αποδεικνύει τις έξοχες αρετές του και τα, κατόπιν πολυχρονίων σκληρών αγώνων, θεία χαρίσματα του.

Το τέλος του θεωρείται μαρτυρικό. Επιθεωρώντας τα έργα του Καθολικού της αγαπημένης του μονής υποχώρησε ο θόλος της οροφής και τον σκέπασε θανάσιμα μαζί με έξι από τους μαθητές του οι οποίοι είχαν ανέβει μαζί του προς επιθεώρηση των οικοδομών του ναού και όλοι μαζί σκεπάσθηκαν από τον θόλο που κατέπεσε. Ο άγιος είχε προαισθανθεί το τέλος του και είχε προετοιμασθεί κατάλληλα.

Και οι μαθητές του ήταν μοναχοί ενάρετοι, από διάφορους τόπους και αξιώθηκαν να τελειωθούν εν Κυρίω με τον σεβάσμιο πατέρα τους στο ναό των καθημερινών τους δεήσεων. Τα ονόματα τους έμειναν άγνωστα. Μόνο του ενός είναι γνωστό: λεγόταν Δανιήλ. Ο θάνατος δεν τον βρήκε αμέσως, όπως τους άλλους, και οι μοναχοί που έτρεξαν προς βοήθεια τον άκουσαν να δοξάζει μέσα από τις γκρεμισμένες πέτρες τον Θεό. Διηγήθηκε ακόμη ο Δανιήλ ένα όραμα που είδε λίγες ημέρες πριν, πως ο άγιος οδηγούσε εις ουράνια ανάκτορα τους έξι μαθητές του. Μετά μία εβδομάδα και αυτός ενώθηκε με τον αριθμό των μακαρίων μαθητών του μεγάλου οσίου.

Ο τάφος του βρίσκεται στο αριστερό παρεκκλήσι του Καθολικού. Στη μονή του φυλάγεται ο βαρύς σιδερένιος σταυρός του και τρεις σιδερένιες ράβδοι του.

Ο βίος του και το εγκώμιο του σώζεται σε δύο παραλλαγές και είναι γραμμένα από μαθητές του. Προς τιμήν του αγίου υπάρχουν πολλές ακολουθίες, μεγάλος αριθμός φορητών εικόνων, τοιχογραφιών, μικρογραφιών και χαλκογραφιών, που φανερώνουν τον βαθύ σεβασμό και την απέραντη αγάπη όλων των μοναστών του Όρους.

Η μνήμη του οσίου Αθανασίου Αθωνίτου και των οσίων μαθητών του τιμάται στις 5 Ιουλίου.

Πηγή: Μοναχού Μωϋσέως Αγιορείτου, Άγιοι Αγίου Όρους, Εκδόσεις Μυγδονία, Θεσσαλονίκη, 2007.